

С. В. Губарєв, Н. В. Міловська, А. В. Шабалін

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Практикум

Київ
Видавництво Ліра-К
2020

УДК 347.9(477)(075.8+076)
Г93

Рецензенти:

Галянтич М. К., д.ю.н., професор, Заступник директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака, Національної академії правових наук України

Штефан О. О., д.ю.н., доцент, старший науковий співробітник, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака, Національної академії правових наук України, науковий співробітник Лабораторії комерціалізації та трансферу технологій Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України.

Губарєв С. В., Міловська Н. В., Шабалін А. В.
Г93 Цивільний процес : практикум. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 150 с.

ISBN 978-617-7910-49-6

Практикум підготовлено з урахуванням сучасних викликів реформування вищої освіти в нашій державі. За своїм змістом практикум відображає підхід практичного спрямування у викладанні основних інститутів цивільного процесуального права, що дозволить здобувачам вищої освіти опанувати цю дисципліну, а також набутти навичок і умінь застосування її на практиці.

Розрахований на наукових працівників, аспірантів, здобувачів вищої освіти навчальних закладів юридичного профілю, станеться в нагоді практикам (адвокатам, юрисконсультам) та всім, хто цікавиться практичними аспектами цивільного судочинства.

УДК 347.9(477)(075.8+076)

ISBN 978-617-7910-49-6

© Губарєв С. В., Міловська Н. В.,
Шабалін А. В. 2020
© Видавництво Ліра-К, 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1: Поняття, предмет та система цивільного процесуального права	6
Тема 2: Цивільне процесуальні правовідносини	14
Тема 3: Принципи цивільного процесуального права	20
Тема 4: Особи які беруть участь у справі як учасники цивільного процесу. Інші учасники цивільного процесу	23
Тема 5: Цивільна юрисдикція та підсудність цивільних справ....	30
Тема 6: Докази	38
Тема 7: Процесуальні строки. Судові витрати	46
Тема 8: Пред'явлення позову та відкриття провадження у справі	53
Тема 9: Провадження у справі до судового розгляду	66
Тема 10: Судовий розгляд.....	74
Тема 11: Судові рішення.....	83
Тема 12: Заочний розгляд справи в цивільному процесі	92
Тема 13: Наказне провадження	100
Тема 14: Апеляційне провадження	108
Тема 15: Касаційне провадження.....	118
Тема 16: Електронне судочинство у цивільному процесі.....	126
Тема 17: Провадження у справах за участю іноземних осіб. Міжнародний цивільний процес	128
Перелік питань до екзамену	133
Глосарій.....	136
Список рекомендованих джерел	145

ВСТУП

Сучасний курс предмета "Цивільний процес" орієнтує здобувача вищої освіти не лише на коментування законодавства та його аналіз, а передусім на засвоєння основних положень цивілістичної науки. Останні роки цивільний процес є в переліку навчальних предметів, які Міністерством освіти і науки України включено до зовнішнього оцінювання з використанням технологій педагогічного тестування, що значно підвищує увагу до нього.

Необхідно виходити з того, що цивільний процес є фундаментальною юридичною дисципліною і основою викладання дисципліни повинні бути не лише конкретні норми закону, а, перш за все, основні цивілістичні поняття та конструкції, способи та форми їх практичного використання. За цих умов набуті знання ніколи не застаріють і при прийнятті нових нормативних актів, оскільки предметом вивчення є правознавство, а не окремі акти законодавства.

В наш час потреба оновлення процесуального законодавства в Україні назривала вже давно, та визнана не лише в Україні, а й міжнародними інституціями. На недосконалість судового захисту в Україні неодноразово вказував у своїх рішеннях щодо України європейський суд з прав людини. Наголошуючи на недостатній правовій визначеності, недотриманні принципів незалежності та безсторонності суду, невиконанні рішень судів та інше. І отже тому одним з кроків на шляху проведення судової реформи відповідно до Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., схваленої указом президента України від 20 травня 2015 року № 276, є внесення змін до процесуального законодавства.

Оновлення процесуального законодавства зумовлює потребу наукового осмислення й обґрунтування законодавчих процесуальних новел, адже окремі з них мають новітній характер для вітчизняного судочинства. Еволюційні зміни парадигми розвитку українського суспільства, а також національного законодавства, засвідчують необхідність удосконалення існуючої практики викладання цієї дисципліни майбутнім юристам, зокрема, збільшення практичної складової їхнього навчання, що спрямована на забезпечення високого рівня їх професійної кваліфікації у майбутньому та конкурентоспроможності на ринку праці.

Аналіз змісту практикума свідчить про самостійність і цінність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, суттєве теоретичне і практичне значення для науково-дослідної, правотворчої сфери та навчального процесу не викликає сумнівів.

Автори на основі сучасного аналізу нормативно-правового регулювання, наукових теорій, проведених емпіричних досліджень усебічно та стисло проаналізували основоположні засади процесуального законодавства. Автори сподіваються, що запропонована наукова праця удосконалив формування у здобувачів вищої освіти системи науково-теоретичних та практичних знань з цивільного процесу, визначення та розкриття змісту цивільно-процесуальних понять, категорій та інститутів, законодавчих актів; поваги до законів, їх додержання та виконання в практичній діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни "Цивільний процес" та система знань і умінь дозволять визначити необхідний рівень оволодіння навчальним матеріалом та розробити засоби діагностики навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Сподіваємось, що підготовлене видання стане в нагоді всім, хто вивчає цивільний процес, навчає йому інших, а також використовує у своїй практиці.

У період запровадження в Україні карантинних мір (спричинених розповсюдженням коронавірусу SARS-CoV-2), процесуальне законодавство, у тому числі й цивільне процесуальне, зазнало змін. Таки зміни все ж носять тимчасовий характер, а тому автори при підготовці цього практикуму зосередили свою увагу на базових положеннях вітчизняного цивільного процесуального права. Також автори посилались й на деякі положення минулої судової практики, яка застосовувалась на час роботи над практикумом.

**ТЕМА 1:
ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ ТА СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА**

Теоретичні питання:

1. Форми захисту прав і законних інтересів громадян та організацій.
2. Поняття цивільного процесуального права. Предмет, метод і система цивільного процесуального права.
3. Джерела цивільного процесуального права.
4. Цивільне судочинство його види та стадії.

Завдання для практичних занять:

Завдання 1:

Охарактеризуйте співвідношення цивільного процесуального права з іншими галузями права.

Завдання 2:

Після смерті батька, його донька звернулася із позовом до суду до спадкоємців з вимогою повернути майно, що він подарував їм перед смертю, а також до нотаріуса з вимогою визнати її єдиною спадкоємицею померлого.

Як діяти суду в разі отримання ним такої заяви?

В якому порядку розглядаються питання спадкування майна?

Завдання 3:

Яке юридичне значення містять в собі Постанови Пленуму Верховного Суду України під час розгляду та вирішення цивільних справ судами загальної юрисдикції?

Завдання 4:

Сформулюйте основні завдання цивільного процесуального права.

Завдання 5:

Громадянин Німеччини працевлаштувався в Україні та впродовж року працював на відповідному підприємстві та в Німеччині, де він продавав товар цього виробника, поки його не

було звільнено в зв'язку зі скороченням штату. Він повернувся до Німеччини та звернувся там до місцевого суду з вимогою про виплату заробітної плати, яка була нарахована, але не виплачена, мотивуючи це тим, що в Договорі про надання правової допомоги між Україною та Німеччиною зазначено, що він може звернутися до суду за місцем виконання роботи або за місцем, де вона мала б бути виконана.

Які джерела будуть застосовуватися судом для вирішення цієї справи?

Завдання 6:

Зробить моніторинг наукових та науково-практичних періодичних видань ("Право України", "Урядовий кур'єр" тощо) та підготуйте перелік публікацій з теми. Визначить основні напрями наукових дискусій.

Завдання 7:

Покупець придбав в магазині товар неналежної якості і вирішив звернутися з вимогою про відшкодування завданої шкоди. В процесі експлуатації виявилось, що телевізор, який він придбав, має не чітке зображення, а також на пульту не працюють всі кнопки, як це описано в інструкції, та як це розхвалював продавець.

Проаналізуйте ситуацію та порадьте покупцеві, як діяти в такій ситуації. Чи може він розраховувати на відшкодування шкоди?

Які саме права, свободи чи інтереси покупця було порушено і ким?

Чи може він звернутися до виробника, наприклад, цього товару, якщо продавець відмовиться відшкодувати заподіяну шкоду?

В якому порядку він може звернутися з вимогою і як правильно її сформулювати?

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1:

Які зміни відбулися у визначенні основного завдання цивільного судочинства в законодавстві України впродовж останніх років?

Завдання 2:

Назвіть основні принципи цивільного процесу та охарактеризуйте основні з них.

Завдання 3:

Дайте визначення цивільного процесу та його співвідношення з такими поняттями як цивільне судочинство, правосуддя в цивільних справах, а також захист прав особи, в контексті рішень Європейського суду з прав людини.

Завдання 4:

Охарактеризуйте основні джерела цивільного процесуального права. Яке місце серед них займають Європейська конвенція та міжнародні договори, що були ратифіковані Україною? Чи може наразі або повинен суд керуватися постановами Пленуму вищих судів? Якщо так, то за яких умов? Чи є обов'язковими правові позиції Верховного Суду для судів?

Завдання для індивідуальної роботи:

Завдання 1:

Проаналізуйте поняття, сутність, основні риси та значення цивільно процесуальної форми.

Завдання 2:

Охарактеризуйте сучасний стан науки цивільного процесуального права в Україні.

Завдання 3:

Підберіть приклади нормативно-правових актів до правових інститутів загальної частини цивільно-процесуального права.

Питання для самоконтролю:

Надайте поняття цивільного процесуального права, його об'єкт, предмет, метод, система та значення.

Джерела цивільного процесуального права: поняття і класифікація.

Поняття, предмет і завдання цивільного судочинства (цивільного процесу). Стадії цивільного судочинства.